

► 10 Abril, 2019

Formació per abatre estereotips

► ESTUDIANTS VALENCIANS D'ÈTNIA GITANA CRITIQUEN ELS TÒPICS QUE HAN D'ENFRONTAR CADA DIA PEL SIMPLE FET D'ESTAR CURSANT **ESTUDIS SUPERIORS** I REIVINDIQUEN EL SEU PAPER EN UNA SOCIETAT QUE ELS POSA MURS. LA **FUNDACIÓ SECRETARIADO GITANO** ELS ACOMPANYA EN LA FORMACIÓ I CRÍTICA LA SEGREGACIÓ A LES AULES

Juan Antonio, Sara Juncal i Rafael cursen estudis postobligatoris a València. DANIEL TORTAJADA

MIRIAM BOUJALI VALÈNCIA

■ Paco, Loles, Sara Juncal, Rafael i Juan Antonio són cinc joves d'entre 17 i 20 anys que reclamen ser escoltats i tindre el seu espai a la societat, com qualsevol altra persona. Pel fet de ser d'ètnia gitana, asseguren que han de combatre estereotips de tot tipus. Ho fan diàriament i més encara, si cap, el passat dilluns, 8 d'abril, Dia Internacional del Poble Gitano.

Arran d'esta commemoració, *Aula* ha ajuntat a estos cinc estudiants, tots ells de nivells postobligatoris, que relaten, entre altres coses, que cada dia es troben amb gent sorpresa pel simple fet d'haver decidit cursar un cicle de Formació Professional, Batxillerat o una carrera. Ells demostren que quan els menors d'ètnia gitana «tenen oportunitats, l'èxit està garantit», com afirma Lola Fernández, la directora de la Fundació Secretariado Gitano (FSG) en la Comunitat Valenciana, entitat que denuncia que bona part de l'alumnat gitano encara continua segregat en l'actualitat.

Sara Juncal Cortés, de 18 anys, estudia 2n de Batxillerat humanístic a l'IES El Grau de València. Explica que va vore que era «el camí més ràpid cap a la universitat», on vol estudiar Magisteri «per a trencar esquemes». «Crec que ja és hora. No canviarà al 100% la mentalitat de la gent, però no es pot generalitzar com es fa. Simplement, busques en el diccionari de castellà 'gitano' i apareix 'trapacero'. Ja estic condicionada a ser roïna simplement per vindre a este món, perquè la gent no es para a conèixer la realitat...», lamenta la jove. «Estudiar o no fer-ho no depèn de l'ètnia o la raça. La gent pensa que ser gitano i formar-se és com l'aigua i l'oli. Per què? Si és normal...», es pregunta. A més, lamenta que moltes vegades li diuen que no sembla gitana: «he de portar un cartell? Tenim l'estereotip de la gitana amb monyo, or i morena, però la majoria no som així».

Igual que ella, Juan Antonio Roige (17 anys) també estudia Batxillerat, en el seu cas en la modalitat de Ciències Socials i a l'IES Benicalap de València. «El meu pare m'ha inculcat que els estudis són el primer i sense ells no arribes enlloc; m'agradaria estudiar Economia o Administració d'Empreses», confessa. Per això, assegura que en un futur es veu «treballant en una empresa o gestionant la meua». Destaca que el més important són «les ganes d'estudiar» i que als seus companys «no els importa si sóc paio o gitano». Això sí, critica que una vegada una

Loles Escobedo i Paco Salvador estudien un grau universitari i un FP, respectivament.

ARIANA ROMÁN

TÍTOLS CONTRA ELS PREJUDICIS

► AMB MOTIU DEL **DIA INTERNACIONAL DEL POBLE GITANO**, *AULA* PARLA AMB CINQ JOVES D'ÈTNIA GITANA QUE CURSEN ESTUDIS POSTOBLIGATORIS I A BASE D'APROVATS DESMUNTEN TÒPICS I ESTEREOTIPS. LA FUNDACIÓ SECRETARIADO GITANO ELS DÓNÀ SUPORT AMB DIVERSOS PROGRAMES EDUCATIUS I DENUNCIA LA SEGREGACIÓ QUE HI HA A MOLTES AULES I CENTRES.

professora li va fer un comentari «estranyant-se perquè treballava a classe» i que el Dia del Poble Gitano no es commemora com altres causes.

La meta de Rafael Santiago Heredia (18 anys) també és treballar en una empresa. Estudia un Grau Mitjà d'Administració al mateix institut que Sara. «M'agrada i veig que té moltes eixides. De menut no estudiava, però en 3r d'ESO vaig decidir que calia començar a estudiar seriosament», afirma.

Tots ells han passat pel programa Promociona que la Fundació Secretariado Gitano desenvolupa en 65 centres de València, Elx,

Castelló, Paterna i Alacant. Es tracta d'un programa d'acompanyament que comença a Primària i finalitza quan l'estudiantat es gradua d'ESO. A més d'un suport moral i emocional, la FSG és un «nexe d'unió entre famílies, centres educatius i alumnes», amb l'objectiu que els xiquets, xiquetes i joves gitanos «isquen endavant», explica Carmen Segovia, una de les mestres de la «família» que crea Promociona. Com a continuació, des de l'any passat també existix un programa de postobligatòria a València i Alacant, que enguany s'ha ampliat a Castelló. En total, el curs passat participa-

ren uns 500 alumnes en tots els programes educatius que la fundació desenvolupa en la Comunitat Valenciana, on cada any graduen una desena d'adolescents en València i una vintena a tot el territori. A més, enguany, en Postobligatòria participen 45 joves. En l'àmbit estatal, en 2017-18 obtingueren el graduat d'ESO 151 alumnes de Promociona (el 73%) a tota Espanya, el 91% que cursava 6é de Primària passà a l'ESO, i el 90% que acabaren este nivell es matricularen en estudis superiors.

«Avançem a poc a poc i els resultats van veient-se. Després de 10 anys de Promociona, hem vist

un avançament considerable, perquè ja comptem amb molts graduats. Generalment, el nombre de xics és major, però les xiques arriben més alt», explica Segovia.

Repensar els espais educatius

Malgrat les històries positives, a l'hora de fer un diagnòstic de la situació de l'alumnat gitano al sistema educatiu, Lola Fernández ho té clar: «Partim d'un nivell de fracàs escolar important, molt pocs alumnes acaben l'obligatòria o continuen els seus estudis, i estan en un sistema educatiu que no té en compte la diversitat de la

Juan Antonio, Rafael i Sara Juncal, a la seu de Secretariado Gitano, en València.

DANIEL TORTAJADA

cultura gitana i la considera un problema, no una riquesa».

Entre altres coses, la principal preocupació és la segregació. «En molts casos, l'alumnat està segregat en aules o en centres educatius quasi exclusivament de xiquets i xiquetes gitanos; sense possibilitat de socialitzar-se amb altres persones», denuncien. «Mentre hi haja centres 'gueto', els escolars no tenen garantit el mateix dret a l'educació de qualitat que la resta», lamenten.

Sobre els Centres d'Acció Educativa Singular (CAES), que compten amb la majoria d'alumnat d'ètnia gitana, des de l'entitat animen a «fer una reflexió». «No demanem que desapareguen d'un dia a un altre. La majoria del professorat està molt implicat i treballa molt pels escolars, però volem un altre tipus d'espai educatiu, on es socialitzen, i no un lloc on jauntar-los a tots i rebaixar els nivells educatius, així que genera problemes si volen seguir els seus estudis», apunta Fernández.

Per això, reivindiquen «un pla de xoc contra el fracàs escolar, un estudi i un diagnòstic contra la segregació educativa, a més d'ajudes per a les famílies sense recursos».

El punt de partida ja està marcat. La directora explica que és una gesta important comptar amb l'Estratègia Valenciana per la igualtat i inclusió del poble gitano, creada per la Conselleria de Polítiques Inclusives, així com el Decret d'educació inclusiva de la Conselleria d'Educació. Es tracta de la primera vegada que es reconeix la situació del poble gitano, matissa. Entre altres coses, l'Estratègia inclou la realització d'un pla

Història invisibilitzada

Ni l'arribada del poble gitano al segle XV ni la persecució històrica apareixen als llibres de text

► La Fundación Secretariado Gitano, a més d'un pla de xoc en l'àmbit educatiu per acabar amb la segregació a les aules, reclama un reconeixement i la reparació històrica del poble gitano. «A les escoles s'estudia una història segada i s'oculten uns fets que no coneixen ni l'alumnat gitano ni la resta. Els Reis Catòlics actuaren contra els gitanos i ahí comença la persecució històrica», explica Lola Fernández, directora de la fundació a la C. Valenciana. Per la seua part, Carmen Segovia, professora del programa Promoción, apunta que no es sent «identificada ensenyant una història on els gitanos no apareixen per cap lloc, són invisibles». «Estem ací des del segle XV, que se'n done el protagonisme que mereixem; estudiem tots els pobladors de la Península Ibèrica i no es parla del poble gitano?», lamenta, i recorda que «part de la cultura gitana ha incidit en l'espanyola, en un àmbit

tan important com el llenguatge». Per exemple, les paraules «chaval», «majareta» o «camelar» provenen del caló. Quant a esta llençua, també anomenada romaní, la mestra explica que a Espanya s'ha perdut perquè «la prohibiren». «Es parla a tota Europa i gitanos de diferents països poden entendre's, però nosaltres no. Això com es repara?», pregunta. Entre altres coses, l'Estratègia Valenciana inclou la promoció de classes de romaní i cultura gitana com activitat extraescolar, i la inclusió de la seua història en el currículum educatiu. Actualment, el Secretariado porta a terme la campanya «Leció gitana», que divulga la història a través d'un llibre.

M. BOUJALI VALÈNCIA

per a reduir la segregació de l'alumnat, la necessitat d'introduir la realitat gitana als centres educatius, o la importància de facilitar l'accés d'estos joves al sistema universitari.

No és cultura, és exclusió

Segons un estudi de la Universitat de València i Bankia, a partir dels 15 anys «descendix de manera molt significativa» el nombre de joves gitanos escolaritzats. «L'alumnat gitano no és menys intel·ligent que la resta, sinó que té més dificultats. El fracàs escolar es deu a la falta de recursos de les famílies, l'educació en un espai segregat i que no tenen possibilitat d'assistir a activitats extraescolars... A vegades no tenen ni un espai per estudiar», afirmen Fer-

dóna resultats. Junt amb ells, altres exemples són Paco Salvador (18 anys), que cursa un grau mitjà de Cuina i Gastronomia al CIPFP Ciutat de l'Aprenent de València, i Loles Escobedo (20 anys), estudiant de 3r de Pedagogia a la Universitat de València.

Paco acaba de tornar del seu segon Erasmus. En concret, després d'estar l'estiu passat a Malta, com conta Levante-EMV, ara ha fet un mes de pràctiques a Martina Franca (Itàlia). «Ha sigut una experiència increïble, no em crec totes les oportunitats que estic ténint», assegura el jove, que té clar que continuarà amb el grau superior el pròxim curs. «Com estos estudis m'agraden, no em resulta difícil, només cal implicar-se», detalla. «He après a fer risottos,

Lola Fernández i Carmen Segovia.

ARIANA ROMÁN

nández i Segovia. Per això, asseguren que s'ha de «treballar per garantir l'equitat, perquè no partixen del mateix punt que la resta». Tanmateix, aprofiten per a recordar que es confonen «les situacions d'exclusió amb la cultura gitana». «Contràriament als estereotips, les famílies gitanes tenen interès pels estudis dels seus fills; els pares i mares volen que tinguin més possibilitats que ells, però no es veuen representats en este sistema educatiu. L'escola està molt allunyada», segons Lola Fernández.

«És molt trist saber que hi ha xiquets que, tot i voler estudiar, s'enfronten a molts murs. Estan a soles i és una responsabilitat de l'Administració, perquè és un dret fonamental», afegix la mestra.

Sara Juncal, Rafael i Juan Antonio són les cares de que el treball

orecchiette, focaccia, pizzas, el farciment de la pasta...», recorda, al mateix temps que ja pensa en un nou destí.

Per la seua part, Loles afirma que es va decantar per una carrera social perquè li «agrada molt ajudar i escoltar a gent que normalment no és escoltada». Creu que l'educació «és una ferramenta per canviar el món» i afirma que cada dia ha d'explicar que és possible ser gitana i universitària: «m'agrada trencar estereotips, perquè puc sensibilitzar i canviar les idees d'algunes persones que, a la vegada, canviaran les del seu voltant». I és que, com apunten des del Secretariado, la sensibilització és altra tasca fonamental per canviar la imatge que part de la societat té dels ciutadans gitanos, uns 70.000 a la Comunitat Valenciana.